

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

คุณภาพชีวิตตามความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด:กรณีชุมชนซอยเสื่อใหญ่อุทิศ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ขอเสนอผลการวิเคราะห์และวิจัย มีดังนี้

1. การก่อเกิด และลักษณะทั่วไปของชุมชน
2. คุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด

#### 1. การก่อเกิด และลักษณะทั่วไปของชุมชน

ชุมชนซอยเสื่อใหญ่อุทิศตั้งอยู่ ถนนรัชดาภิเษก 36 แขวงจันทรเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร พื้นที่ 130 ไร่ โดยประมาณ ถนนในซอยเป็นทางลัดต่อเชื่อมกับถนนสำคัญๆ อย่างเช่น ถนนลาดพร้าว, เสนานิคม, วั่งหิน, โชคชัย 4, เกษตรนวมินทร์ และถนนรามอินทรา เป็นต้น (ชาญชัย สิงหาพอ. สัมภาษณ์. 2549)

เดิมทีพื้นที่บริเวณนี้เป็นทุ่งนาที่อยู่แทบชานเมืองของกรุงเทพมหานคร ชาวบ้านมีอาชีพทำนาเป็นหลักต่อมาเมื่อเมืองมีการขยายตัว ความต้องการที่อยู่อาศัยของคนเมืองก็เพิ่มขึ้น จึงมีนายหน้ามาซื้อที่ดินจากชาวบ้านเพื่อนำไปขายให้นักธุรกิจบ้านจัดสรร ที่ดินส่วนใหญ่ขายให้แก่ขายห้างอาหาร สังฆะวัฒนะ และต่อมาได้สร้างเป็นหมู่บ้านเจริญสุข ชาวบ้านส่วนหนึ่งยังยึดอาชีพทำนาจนกระทั่งเลิกทำนาไปเมื่อ 30 ปีที่แล้ว ขณะนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนยังอาศัยอยู่ที่ดินเดิมของตนเองที่ยังเหลือจากการแบ่งขาย ต่อมาช่วงประมาณปี พ.ศ.2526 มีผู้มาปลูกบ้านเรือนแบบไม่ถาวรอยู่ตามที่รกร้างว่างเปล่า และเพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ชาวบ้านในพื้นที่เล่าให้ฟังว่าก็เห็นแรกๆ มาอยู่ประมาณ 2-3 หลังคาเรือน ต่อมาก็เพิ่มขึ้นจนหนาแน่นในช่วงเวลา 20 ปี ที่ผ่านมาจากปี พ.ศ.2526 ชุมชนในซอยเสื่อใหญ่อุทิศได้พัฒนาเป็นชุมชนแออัดเคียงคู่กับความเจริญของอาคารสูงในซอยเสื่อใหญ่อุทิศเพิ่มขึ้นตลอดเวลา มีชาวบ้านที่อยู่อาศัยอยู่เป็นจำนวน 426 หลังคาเรือน 469 ครอบครัว ประชากรที่สำรวจได้ในปัจจุบันมีจำนวน 1,516 คน มีความเป็นอยู่ที่แออัด ประกอบกับมีการต่อเติมโดยใช้วัสดุจากไม้ และสังกะสีเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากเป็นชุมชนที่บุกรุกที่ดินของคนอื่น บางส่วนเจ้าของที่ดินให้อาศัยเพื่อกันไม่ให้ผู้อื่นเข้ามาบุกรุกเข้ามาเพิ่มเติม โดยมีการตกลงว่าจะให้ถือถอนเมื่อไรก็ได้ ส่วนใหญ่จะบุกรุกที่ดินของคนอื่นเข้ามาอยู่อาศัยอย่างไม่ถูกต้อง มีสภาพเป็นสลัม ไม่มีบ้านเลขที่จึงไม่สามารถขออนุญาตได้ทำให้ไม่มีการวางแผนครอบครัวเป็นผลให้เกิดแนวโน้มการเพิ่มขึ้นของประชากร และการมี

บุตรของครอบครัวที่ยากจน อาชีพส่วนใหญ่ของชาวชุมชนมีอาชีพรับซื้อของเก่า ขณะที่อาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรองลงมา การหาเช่ากินค้ำมักทำให้การเลี้ยงดูบุตรไม่ได้ดีเท่าที่ควรส่งผลต่อสุขภาพอนามัยการศึกษาการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาที่ผ่านมารัฐไม่ค่อยคำนึงถึงวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ชุมชนมากนักส่งผลให้การพัฒนาประเทศไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ชุมชนซอยเสือใหญ่อุทิศ เป็นพื้นที่ลุ่มบางส่วนมีน้ำขังใต้ถุนบ้าน ฤดูฝนมีน้ำท่วมขังและส่งกลิ่นเน่าเหม็นเนื่องจากการระบายน้ำโสโครกของแต่ละครัวเรือนและไม่มีทางระบายน้ำที่ได้มาตรฐานและถูกสุขลักษณะ แต่ทางระบายน้ำที่มีเป็นทางระบายน้ำที่จัดทำขึ้นชั่วคราวและไม่สามารถระบายน้ำได้ดีเท่าที่ควรเนื่องจากมีขยะอุดตันใต้ถุนบ้านของทุกหลังคาเรือนตามทางเดินสาธารณะและตามที่ว่างต่างๆ จะพบเห็นขยะกองพอสสมควรหรือกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปทางเท้าที่มีอยู่

สามารถกล่าวได้ว่าสภาพโดยทั่วไปทางเดินเท้าที่มีอยู่ไม่มั่นคงแข็งแรง การทิ้งขยะของประชาชนเป็นไปตามอำเภอใจไม่มีถังขยะรองรับขยะไม่มีระบบจัดเก็บขยะมีน้ำขังและส่งกลิ่นเน่าเหม็นเนื่องจากขยะทำให้ทางระบายน้ำที่พอมืออยู่อุดตันและจะสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจนในระหว่างที่เดินไปมาในชุมชนด้วยว่ามีสัตว์ที่นำเชื้อโรคต่างๆ เช่น หนู แมลงวัน แมลงสาบ และยุง

ด้านตัวบ้านมีขนาดค่อนข้างเล็กและกลางตามลำดับทำด้วยวัสดุที่ค่อนข้างไม่ทน ทนถาวรมีขนาดค่อนข้างเล็กแคบบางส่วนมีแค่โครงหลังคาและพื้นชั้นล่างยังไม่มีฝาและมีบางส่วนที่ต้องการปรับปรุงซ่อมแซมและต่อเติมเช่นหลังคารั่ว ห้องน้ำยังไม่ถูกสุขลักษณะหรือทรุดโทรมสถานที่หลับนอนไม่เป็นสัดส่วนมีขนาดเล็กต้องการปรับปรุง

#### คณะกรรมการชุมชน

คณะกรรมการภายในชุมชนเสือใหญ่อุทิศ ได้จัดตั้งคณะกรรมการแบ่งออกเป็น 2 ชุดใหญ่ๆ คือ (ชาญชัย สิงหาพอ. สัมภาษณ์. 2549)

คณะกรรมการชุมชนเสือใหญ่อุทิศ ชุดที่ 1 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนขึ้นมาอย่างเป็นทางการ ตามระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินของกรุงเทพมหานคร รับรองจากสำนักงานเขตจตุจักรเมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2546 โดยมีคณะกรรมการทั้งหมด 18 คน เพื่อช่วยกันพัฒนา และดูแลชาวชุมชนให้เป็นระเบียบเรียบร้อย พร้อมทั้งจะได้ประสานงานกับทางราชการ และองค์กรต่างๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น หลังจากที่มิถุนายนคณะกรรมการอย่างเป็นทางการแล้ว คณะกรรมการและชาวชุมชนก็ได้มีการร่วมกันจัดกิจกรรมต่างๆ เป็นครั้งคราว เช่นการจัดงานตามประเพณีต่างๆ เช่นปีใหม่ สงกรานต์ฯลฯ จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อในการจัดซื้อพื้นที่ ที่อยู่อาศัยให้กับชาวชุมชน

คณะกรรมการชุมชนเสือใหญ่อุทิศ ชุดที่ 2 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มสหกรณ์เคหสถานชุมชนเสือใหญ่ร่วมใจ จำกัด ขึ้นมาอย่างเป็นทางการเมื่อปลายปี พ.ศ. 2546 เจ้าหน้าที่จากสำนักงานเขตจตุจักรโดยนายวิศาล กองเงิน เจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนได้เข้า

ร่วมประชุมกับคณะกรรมการชุมชน เพื่อชี้แจงเกี่ยวกับการจัดทำโครงการบ้านมั่นคงซึ่งมีชุมชนที่นำร่องไปแล้ว จำนวน 10 ชุมชน จึงอยากให้ชุมชนเสื่อใหญ่ได้รวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เบื้องต้น และนำไปสู่การจดทะเบียนเป็นสหกรณ์ที่ถูกต้องตามกฎหมาย ต่อมาได้มีการรวมกลุ่มสมาชิกได้ประมาณ 68 คน โดยมีความคิดเห็นไปในทางเดียวกันเพื่อจะเข้าสู่โครงการบ้านมั่นคงในการแก้ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย จึงขอจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมายที่สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์พื้นที่ 2 โดยใช้ชื่อว่า สหกรณ์เคหสถานชุมชนเสื่อใหญ่ร่วมใจ จำกัด 15/8 ซอยเสื่อใหญ่อุทิศ ถนนรัชดาภิเษก แขวงจันทระเกษม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900 และได้รับรองการจดทะเบียน เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2547 โดยมีคณะกรรมการดำเนินงานสหกรณ์ทั้งหมด 15 คน

#### การจัดการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน

ปัจจุบันชุมชนซอยเสื่อใหญ่อุทิศมีศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันเปิดให้แก่เด็กอายุ 4 เดือนไปจนถึง 3 ขวบครึ่งที่อยู่ในชุมชนได้ถึง 36 คน โดยเด็กแต่ละคนเสียค่าใช้จ่ายเพียงคนละ 20 บาทต่อวันและต้องออมทรัพย์วันละ 5 บาทต่อวัน รวมแล้วค่าใช้จ่ายต่อวันละ 25 บาทต่อวัน อาคารของศูนย์สร้างโดยได้รับความสนับสนุนทางทรัพยากรจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนบริหารโดยชุมชนเอง โดยชุมชนได้ติดต่อมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ให้เข้ามาช่วยสนับสนุนด้านการฝึกอบรมบุคลากร ซึ่งเป็นประชาชนในชุมชนและถ่ายทอดเทคนิคการจัดการต่างๆ ให้ด้วย

ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันนี้มีบุคลากรที่เป็นคนภายในชุมชนและได้รับการฝึกอบรมทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ จำนวน 6 คน ซึ่งบุคลากรทั้ง 6 คนจะสามารถบริหารศูนย์ได้ด้วยตนเองเนื่องจากสามารถปฏิบัติงานต่างๆ ได้ตามเกณฑ์ที่สมาคมฯ กำหนดไว้ นอกจากนี้ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวันยังสามารถแบ่งเบาภาระต่างๆ ของผู้ปกครองไปได้มาก ทำให้มารดาสามารถทำงานหารายได้ให้แก่ครอบครัวได้มากขึ้น

นอกจากนี้เด็กยังได้รับโอกาสต่างๆ เช่นเดียวกับเด็กในวัยเดียวกันที่เป็นบุตรหลานของกลุ่มชนชั้นอื่นๆ ด้วยถึงแม้จะมีความแตกต่างด้านคุณภาพของบริการก็ตามแต่เด็กที่มาใช้บริการที่ศูนย์ฯ ก็จะได้รับบริการกระตุ้นให้มีการพัฒนาตามวัย ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นคนในชุมชนเองซึ่งมีจิตใจและมีความตั้งใจที่จะทำงานด้านนี้ นอกจากนี้เด็กยังได้รับอาหารเสริมต่างๆ จากศูนย์ฯ ด้วย

การมีสถานรับเลี้ยงเด็กภายในชุมชนยังทำให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างเจ้าหน้าที่ ดูแลเด็กและบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็ก ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความรู้ความเข้าใจต่างๆ ในการเลี้ยงดูเด็กทำให้เด็กได้รับการพัฒนาหรือการเลี้ยงดูเด็กไปในทิศทางที่ถูกต้องมากขึ้นและผู้ปกครองมีความสนใจเอาใจใส่บุตรหลาน

## 2. คุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด

ผู้ศึกษาได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด จำนวน 300 ครัวเรือน ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม

(N = 300)

ข้อมูล	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
1. ครัวเรือนที่อยู่อาศัย		
1.1 เป็นของตนเอง (ปลูกชั่วคราว ไม่มีทะเบียนบ้าน)	237	79.00
1.2 ไม่เป็นของตนเอง	63	21.00
2. ความพอเพียงการใช้น้ำอุปโภค และบริโภค		
2.1 เพียงพอ	299	99.70
2.2 ไม่เพียงพอ	1	0.30
3. ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้โดยมีมิเตอร์ติดตั้งไว้ประจำบ้านอย่างถูกต้อง		
3.1 มี	16	5.33
3.2 ไม่มี	284	94.67

จากตารางที่ 4.1 คุณภาพชีวิตด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม พบว่าครัวเรือนมีที่อยู่อาศัย จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 79 เป็นของตนเอง ปลูกชั่วคราวลักษณะการต่อเติมโดยใช้วัสดุจากไม้ และสังกะสีเป็นส่วนใหญ่ บุกรุกที่ดินของคนอื่น ไม่มีเลขที่บ้านและทะเบียนบ้าน ขณะที่ร้อยละ 21 ไม่เป็นของตนเอง ลักษณะเป็นบ้านเช่า หรือห้องเช่าที่มีลักษณะแข็งแรงและใช้วัสดุที่ดีกว่า

ความเพียงพอการใช้น้ำอุปโภค และบริโภค จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 99.70 เพียงพอเพราะซื้อน้ำประปาหรือต่อประปาจากบ้านอื่นที่มีมิเตอร์น้ำโดยการเหมาจ่ายเป็นรายเดือนราคาจะสูงกว่าการประปานครหลวง (ต่อยูนิต) ไว้ใช้อุปโภค น้ำที่ใช้ในการบริโภคส่วนใหญ่จะเป็นน้ำโพลาลิสและน้ำประปาที่ผ่านการต้มแล้ว ขณะที่ร้อยละ 0.30 ไม่เพียงพอเพราะมีรายได้น้อยมากเป็นผู้สูงอายุอยู่ลำพังเพียงคนเดียวอาศัยเพื่อนบ้านแบ่งปันน้ำเพื่ออุปโภค และบริโภค

การมีไฟฟ้า จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 94.67 ไม่มีมิเตอร์ไฟฟ้าติดตั้งไว้ประจำบ้านอย่างถูกต้อง เพราะต้องซื้อไฟฟ้า ต่อสายไฟมาจากบ้านอื่นที่มีมิเตอร์ไฟฟ้าโดยการเหมาจ่าย เป็นรายเดือนราคาจะสูงกว่าการไฟฟ้านครหลวง (ต่อหน่วย) ขณะที่ร้อยละ 5.33 มีมิเตอร์ไฟฟ้าติดตั้งไว้ประจำบ้านเพราะเป็นบ้านเช่าหรือห้องเช่า

**2. ด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด**  
**ตารางที่ 4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมขั้นพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด**

(N = 300)

ข้อมูล	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
4. สมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปี มีสูติบัตร หรือใบรับรองการเกิด		
4.1 ครบทุกคน	295	98.33
4.2 ไม่ครบทุกคน	5	1.67
5. สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่มีอายุระหว่าง 15-70 ปีมีบัตรประจำตัวประชาชน		
5.1 ครบทุกคน	292	97.33
5.2 ไม่ครบทุกคน	8	2.67

จากตารางที่ 4.2 คุณภาพชีวิตด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่าสมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปีมีสูติบัตร หรือใบรับรองการเกิด จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.33 มีครบทุกคนเพราะว่าปัจจุบันสมาชิกในครัวเรือนไปทำคลอดที่โรงพยาบาล ดังนั้นสถานพยาบาลดังกล่าวจะออกใบเกิดให้ด้วย ขณะที่ร้อยละ 1.67 ไม่ครบทุกคนเพราะว่าสมาชิกในครัวเรือนบางคนเกิดจากหมอดำแยทำคลอด แล้วไม่ได้ไปแจ้งเกิดพบได้ในกลุ่มผู้สูงอายุ

สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่มีอายุระหว่าง 15-70 ปี มีบัตรประจำตัวประชาชน จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 97.33 มีครบทุกคน เพราะสมาชิกในครัวเรือนไปแจ้งขอมีบัตรประจำตัวประชาชน ขณะที่ร้อยละ 2.67 มีไม่ครบทุกคนเพราะว่าสมาชิกในครัวเรือนไม่ไปแจ้งขอมีบัตรประจำตัวประชาชน หรือบัตรประจำตัวประชาชนหมดอายุแล้วยังไม่ไปต่ออายุบัตรและสมาชิกในครัวเรือนบางคนไม่มีใบเกิด

3. ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของครัวเรือนในชุมชนแออัด  
 ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของ  
 ครัวเรือนในชุมชนแออัด

(N = 300)

ข้อมูล	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
6. ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครัวเรือน ถูกผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สิน หรือไม่		
6.1 ไม่มี	284	94.67
6.2 มี	16	5.33
7. สมาชิกในครัวเรือนเคยรับการฝึกอบรม ในด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย		
7.1 เคย	6	2.00
7.2 ไม่เคย	294	98.00

จากตารางที่ 4.3 คุณภาพชีวิตด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่าในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครัวเรือนถูกผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สินหรือไม่ ส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 94.67 ไม่มีผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สินเพราะว่ามี การเฝ้าดูแลอย่างดีจากสมาชิกในครัวเรือน ขณะที่ร้อยละ 5.33 มีผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สิน เพราะที่ไม่มี การเฝ้าดูแลอย่างดีจากสมาชิกในครัวเรือน จะเป็นทรัพย์สินที่หาย

สมาชิกในครัวเรือนเคยรับการฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 98 ไม่เคยรับการฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และบรรเทา สาธารณภัยเพราะว่ามีอาชีพหาเช้ากินค่ำจึงไม่มีเวลาไปฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และบรรเทา สาธารณภัย ขณะที่ร้อยละ 2 เคยรับการฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย เพราะว่าเป็นกรรมการในชุมชนจึงไปฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย

4. ด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนของการมีบุตรได้ตามต้องการ  
ของครัวเรือน ในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนของการมี  
บุตรได้ตามต้องการของครัวเรือน ในชุมชนแออัด

(N = 300)

ข้อมูล	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
8. ในสภาพเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันคู่สมรส ควรมีบุตรไม่เกิน 2 คน และควรเว้นระยะ การมีบุตร โดยใช้วิธีการคุมกำเนิด		
8.1 จำนวนบุตร 0-2 คน	259	86.33
8.2 จำนวนบุตรมากกว่า 2 คนขึ้นไป	41	13.67

จากตารางที่ 4.4 คุณภาพชีวิตด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนของการมี  
บุตรของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่าในสภาพเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันคู่สมรสควรมีบุตร  
ไม่เกิน 2 คน และควรเว้นระยะการมีบุตร โดยใช้วิธีการคุมกำเนิด จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่  
ร้อยละ 86.33 มีบุตรไม่เกิน 2 คนเพราะว่ามีอาชีพไม่มั่นคงหาเช้ากินค่ำ และสภาพเศรษฐกิจไม่  
ค่อยดีรายจ่ายมีมากกว่ารายรับ ถ้ามีบุตรมากจะเอาอะไรหาเลี้ยงชีพ ขณะที่ร้อยละ 13.67 มี  
จำนวนบุตรมากกว่า 2 คนขึ้นไปเพราะว่าไม่มีวิธีคุมกำเนิดที่ดีจึงมีจำนวนมีบุตรมากแต่ก็อยู่  
ประมาณ 3-4 คน

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการกำหนดวิถีชีวิตของ  
ครัวเรือน ในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และ  
การกำหนดวิถีชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(N = 300)

ข้อมูล	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
9. ครัวเรือนในชุมชนร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่รัฐ และชุมชนสร้างขึ้น		
9.1 เคย	39	13.00
9.2 ไม่เคย	261	87.00
10. ในวันหยุด และวันสำคัญทางประเพณี เช่น วันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ สมาชิกในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุง และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี		
10.1 เคย	300	100.00
10.2 ไม่เคย	0	0.00
11. ในการเลือกตั้งต่างๆ เช่น สส., ผู้ว่าทม., สก., สข., กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ท่านไปใช้สิทธิ์ ในการเลือกตั้ง		
11.1 ไป	273	91.00
11.2 ไม่ไป	27	9.00

จากตารางที่ 4.5 คุณภาพชีวิตด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการ  
กำหนดวิถีชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่าครัวเรือนในชุมชนร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณ  
สมบัติที่รัฐ และชุมชนสร้างขึ้น จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 87 ไม่เคยร่วมกันบำรุงรักษา  
สาธารณสมบัติที่รัฐ และชุมชนสร้างขึ้นเพราะว่ายังต้องใช้เวลากับการหารายเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง จึง  
ไม่ค่อยมีเวลาสนใจเรื่องบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่รัฐ และชุมชนสร้างขึ้น ขณะที่ร้อยละ 13 เคย  
ความร่วมมือในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่รัฐ และชุมชนสร้างขึ้นจะเป็นคณะกรรมการของ  
ครัวเรือนในชุมชน

ในวันหยุด และวันสำคัญทางประเพณี เช่นวันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่  
สมาชิกในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุง และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี จากกลุ่มตัว  
อย่าง มากกว่าทั้งหมดหรือร้อยละ 100 ในวันหยุด และวันสำคัญทางประเพณี เช่นวันลอย  
กระทง, วันสงกรานต์, วันขึ้นปีใหม่สมาชิกในครัวเรือนเคยมีส่วนร่วมในการทำนุบำรุง และ

ส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีแต่ในการไปร่วมในวันสำคัญที่เป็นวันหยุดทางประเพณีต่างๆโดยสมาชิกในแต่ละครัวเรือนในชุมชนมีจุดมุ่งหมายต่างกัน เช่นสมาชิกบางครัวเรือนในชุมชนไปร่วมงานเพื่อบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน ในขณะที่สมาชิกในครัวเรือนไปเพื่อค้าขายสินค้าและค้าขายอาหาร หรือไปเพื่อรับของแจกจากทางราชการ และหน่วยงานเอกชน

ในการเลือกตั้งต่างๆ เช่น สส., ผู้ว่ากทม., สก., สข., กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่คือร้อยละ 91 ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพราะมีการตื่นตัว และมีความคาดหวังว่าถ้าได้ไปเลือกตั้งแล้วจะได้ให้เขามาช่วยเหลือให้มีความเจริญในท้องถิ่นที่สมาชิกในครัวเรือนอาศัยอยู่ในการเกษตร ฝึกอาชีพและจัดหาอาชีพที่เหมาะสมจะได้ไม่ต้องย้ายถิ่นฐานไปทำงานที่อื่นๆที่ห่างไกลจากบ้านเกิด ขณะที่ร้อยละ 9 ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งเพราะว่าไม่ต้องการขาดรายได้ในวันเลือกตั้งนั้นๆไป และไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน

#### 6. ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(N = 300)

ข้อมูล	จำนวน(ครัวเรือน)	ร้อยละ
12. ดื่มสุรา		
12.1 ไม่เคย	69	23.00
12.2 เคย	231	77.00
13. เครื่องดื่มชูกำลัง เช่นลิโป กระทิงแดง ฯลฯ		
13.1 ไม่เคย	106	35.33
13.2 เคย	194	64.67
14. การพนัน		
14.1 ไม่เคย	271	90.33
14.2 เคย	29	9.67

จากตารางที่ 4.6 พบว่าคุณภาพชีวิตด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนและชุมชน พบว่าครัวเรือนในชุมชนดื่มสุรา จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 77 เคยดื่มสุรา เพราะสมาชิกในครัวเรือนเห็นว่าการดื่มสุราเป็นการผ่อนคลายความตึงเครียด และคลายความปวดเมื่อยจากการตรากตรำทำงานหรือการประกอบอาชีพมา ขณะที่ร้อยละ 23 ไม่เคยดื่มสุราเพราะว่าดื่มสุราไม่เป็นและไม่ชอบ สมาชิกในครัวเรือนบางคนเห็นการดื่มสุราไม่ดีไม่มีประโยชน์แล้วการดื่มสุราจะนำพาให้เกิดการทะเลาะวิวาทกันทำให้เสียทรัพย์และได้รับบาดเจ็บอีกด้วย

เครื่องตีหมูกำลัง เช่นลิโพ กระทั่งแดง ฯลฯ จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 64.67 เคยตีหมูเครื่องตีหมูกำลัง เช่นลิโพ กระทั่งแดง ฯลฯ เพราะมีความเชื่อที่ว่าเครื่องตีหมูจำพวกนี้เข้าไปแล้วจะทำให้มีพลังเพิ่มขึ้นมากกว่าเดิมและไม่ค่อยอ่อนเพลียทำให้ได้ทำงานคราวละมาก ๆ ถ้าไม่ได้ตีหมูเครื่องตีหมูกำลังพวกนี้แล้วจะไม่ค่อยมีแรงทำงานอ่อนเพลียปวดเมื่อย บางที่ยังมีการผสมกับยาทาใจเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ขณะที่ร้อยละ 35.33 ไม่เคยตีหมูเครื่องตีหมูกำลัง เช่นลิโพ กระทั่งแดง ฯลฯ เพราะกลัวกินเข้าไปแล้วเกิดอาการหัวใจสั่น เดินเร็ว กระสับกระส่าย

การพนัน จากกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.33 ไม่เคยเล่นการพนันเพราะว่าสมาชิกในครัวเรือนเห็นว่าการเล่นการพนันเป็นสิ่งที่ไม่ดี ยังผิดกฎหมายและยังต้องเสียทรัพย์มากกว่าได้ทรัพย์ของเขามา ดังนั้นจึงไม่นิยมเล่นการพนันกัน ใช้เวลาไปทำมาหากินเพื่อหารายได้มาจุนเจือสมาชิกในครัวเรือนดีกว่าเล่นการพนัน ขณะที่ร้อยละ 9.67 เคยเล่นการพนันเพราะว่าอยู่ว่าง ๆ ไม่ได้ออกไปไหนจึงชวนสมาชิกครัวเรือนในชุมชนมาเล่นการพนันกันเพื่อค่าเวลาส่วนใหญ่จะเป็นแม่บ้านและสมาชิกในครัวเรือนที่ยังไม่ได้ทำงานหรือสมาชิกในครัวเรือนที่ยังรอเรียกตัวให้ไปทำงาน

### 3. การวิเคราะห์ข้อมูล ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

1. ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม  
ตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์ข้อมูล ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ลำดับ ที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ ที่กำหนด (ร้อยละ)	ผลการศึกษา (ร้อยละ)	ผลที่ได้รับ (ผ่าน / ไม่ผ่านเกณฑ์)
1.	ครัวเรือนที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง	100	79.00	ไม่ผ่านเกณฑ์
2.	ความพอเพียงการใช้น้ำอุปโภค และบริโภค	95	99.70	ผ่านเกณฑ์
3.	ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้โดยมีมิเตอร์ ติดตั้งไว้ประจำบ้านอย่างถูกต้อง	95	5.33	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.7 ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม พบว่า มีทั้งหมด 3 ตัวชี้วัด ส่วนใหญ่ 2 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์ และมีเพียง 1 ตัวชี้วัดเท่านั้นที่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.

ผลของการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ครัวเรือนที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 79 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ความพอเพียงการใช้น้ำอุปโภค และบริโภค เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 95 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 99.70 ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้โดยมีมิเตอร์ติดตั้งไว้ประจำบ้านอย่างถูกต้อง เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 95 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 5.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

## 2. ด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ลำดับที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ)	ผลการศึกษา (ร้อยละ)	ผลที่ได้รับ (ผ่าน / ไม่ผ่านเกณฑ์)
4.	สมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปี มีสูติบัตรหรือใบรับรองการเกิด	100	98.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
5.	สมาชิกในครัวเรือนของท่านมีอายุระหว่าง 15-70 ปี มีบัตรประจำตัวประชาชน	100	97.33	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.8 ด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่า มีทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.

ผลของการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า สมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปี มีสูติบัตรหรือใบรับรองการเกิด เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 98.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

สมาชิกในครัวเรือนของท่านมีอายุระหว่าง 15-70 ปี มีบัตรประจำตัวประชาชน เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 97.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

3. ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของครัวเรือนในชุมชนแออัด  
 ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของ  
 ครัวเรือนในชุมชนแออัด ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ลำดับ ที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ ที่กำหนด (ร้อยละ)	ผลการศึกษา (ร้อยละ)	ผลที่ได้รับ (ผ่าน/ ไม่ผ่านเกณฑ์)
6.	ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกใน ครัวเรือนถูกผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สินหรือไม่	100	94.67	ไม่ผ่านเกณฑ์
9.	สมาชิกครัวเรือนเคยรับการ ฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และ บรรเทาสาธารณภัย	100	2.00	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.9 ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของครัวเรือนใน  
ชุมชนแออัด พบว่า มีทั้งหมด 2 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.

ผลของการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในรอบปีที่ผ่านมาสมาชิกในครัวเรือนถูกผู้ร้าย  
คุกคามชีวิต และทรัพย์สินหรือไม่ เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 94.67 ไม่  
ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

สมาชิกครัวเรือนเคยรับการฝึกอบรมในด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย เกณฑ์ที่  
กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 2 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

4. ด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนการมีบุตรได้ตามต้องการของ  
ครัวเรือนในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนการมีบุตรได้ตาม  
ต้องการของครัวเรือนในชุมชนแออัด ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ลำดับ ที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ ที่กำหนด (ร้อยละ)	ผลการศึกษา (ร้อยละ)	ผลที่ได้รับ (ผ่าน / ไม่ผ่านเกณฑ์)
8.	ในสภาพเศรษฐกิจ และสังคม ปัจจุบันคู่สมรสควรมีบุตรไม่เกิน 2 คนและควรเว้นระยะการมีบุตรโดย ใช้วิธีการคุมกำเนิด	100	86.33	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.10 ด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนการมีบุตรได้ตามต้องการ  
ของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่า มีทั้งหมด 1 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.

ผลของการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ในสภาพเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันคู่สมรส  
ควรมีบุตรไม่เกิน 2 คนและควรเว้นระยะการมีบุตรโดยใช้วิธีการคุมกำเนิด เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ  
100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 100 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

5. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการกำหนดวิถีชีวิตของ  
ครัวเรือนในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการ  
กำหนดวิถีชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ลำดับ ที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ ที่กำหนด (ร้อยละ)	ผลการศึกษา (ร้อยละ)	ผลที่ได้รับ (ผ่าน / ไม่ผ่านเกณฑ์)
9.	ครัวเรือนในชุมชนร่วมกัน บำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่รัฐและ ชุมชนสร้างขึ้น	100	13.00	ไม่ผ่านเกณฑ์
10.	ในวันหยุด และวันสำคัญทาง ประเพณีเช่นวันลอยกระทง วัน สงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่ สมาชิกใน ครัวเรือน มีส่วนร่วมในการทำ บำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี	100	100.00	ผ่านเกณฑ์
11.	ในการเลือกตั้งต่างๆเช่น สส.,ผู้ว่า กทม.,สก.,สข.,กำนัน,ผู้ใหญ่บ้าน ขลยท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง	100	91.00	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.11 ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการกำหนดวิถีชีวิต  
ของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่า มีทั้งหมด 3 ตัวชี้วัด ส่วนใหญ่จำนวน 2 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์  
และมี 1 ตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.

ผลของการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า ครัวเรือนในชุมชนร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณ  
สมบัติที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้น เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 13 ไม่ผ่าน  
เกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ในวันหยุด และวันสำคัญทางประเพณีเช่นวันลอยกระทง วันสงกรานต์ วันขึ้นปีใหม่  
สมาชิกในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการทำบำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี เกณฑ์ที่กำหนด  
ร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 100 ผ่านเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ในการเลือกตั้งต่างๆเช่น สส.,ผู้ว่ากทม.,สก.,สข.,กำนัน,ผู้ใหญ่บ้านขลยท่านไปใช้สิทธิใน  
การเลือกตั้ง เกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 91 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.  
ในเขตเมือง

## 6. ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด ตามเกณฑ์ จปฐ. ในเขตเมือง

ลำดับ ที่	ตัวชี้วัด	เกณฑ์ ที่กำหนด (ร้อยละ)	ผลการศึกษา (ร้อยละ)	ผลที่ได้รับ (ผ่าน / ไม่ผ่านเกณฑ์)
12.	การดื่มสุรา	100	23.00	ไม่ผ่านเกณฑ์
13.	การดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง เช่น ลิโพ กระทิงแดง ฯลฯ	100	35.33	ไม่ผ่านเกณฑ์
14.	การพนัน	100	90.33	ไม่ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 4.12 ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด พบว่า มีทั้งหมด 3 ตัวชี้วัด ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.

ผลของการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่างพบว่า การดื่มสุรา เกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 23 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.ในเขตเมือง

การดื่มเครื่องดื่มชูกำลัง เช่น ลิโพ กระทิงแดง ฯลฯ เกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 35.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.ในเขตเมือง

การพนัน เกณฑ์ที่กำหนด ร้อยละ 100 จากผลการศึกษาได้ร้อยละ 90.33 ไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ.ในเขตเมือง

## 4. การทำ Focus Group

### 1. ด้านที่อยู่อาศัย และสภาพแวดล้อมของครัวเรือนในชุมชนแออัดที่เหมาะสม

(1) ครัวเรือนที่อยู่อาศัย ผลจากการทำ Focus Group บัญชี : "มีสมาชิกทั้งหมด 6 คน บุกรุกที่ดินเขาสร้างบ้านอยู่ ครอบครัวย้ายเข้ากินค่า บ้านก็ใช้เศษไม้และสังกะสีมาประคองแดดคุ้มฝนขนาดไม่ใหญ่พออยู่ได้ ซึ่งค่อนข้างอึดอัด แต่ก็ไม่ไหนไม่ได้เพราะไม่มีที่ให้ขยายออกไปอีก" ชาว : "มีสมาชิกทั้งหมด 4 คน มีพ่อแม่และลูก 2 คน ตอนแรกเข้าบ้านอยู่พอรู้จักคนในพื้นที่และเห็นว่ามีที่ว่างจึงเข้ามาสร้างบ้าน แต่ก็บุกรุกที่ดินเหมือนกัน" ในประเด็นนี้พบว่า บ้านที่อยู่อาศัย ส่วนใหญ่ก็จะเป็นบ้านของตัวเอง เพราะว่าถ้าเช่าอยู่จะต้องเสียค่าเช่าบ้านในราคาสูง ครัวเรือนที่ทำมาหากินแบบหาเข้ากินค่า จึงปลูกบ้านที่อยู่อาศัยเองโดยบุกรุกที่ดินของคนอื่น สภาพบ้านที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ เป็นโครงสร้างไม้ และเศษไม้ที่หามาได้จากที่ต่าง ๆ

แล้วมุงด้วยสังกะสีหรือไม้อัด ตามกำลัง และทุนทรัพย์ของสมาชิกในครัวเรือนที่จะมีสามารถทำได้ ขนาดไม่ใหญ่มากนักพออยู่ได้ซึ่งค่อนข้างอึดอัด แต่ก็ไปไหนไม่ได้เพราะไม่มีบริเวณให้ขยายออกไปอีก

(2) ความพอเพียงการใช้น้ำอุปโภค และบริโภค ผลจากการทำ Focus Group ชาญชัย : “น้ำต่อมาจากบ้านคนอื่น ค่าน้ำยูนิตละ 30 บาท ราคาแต่ละที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับบ้านที่มีมิเตอร์น้ำจะคิดในราคาใด มิเตอร์ติดให้ต่างหาก” บัวไข : “น้ำไม่ค่อยไหลถ้าต่อน้ำกันจำนวนมากๆหลายครอบครัว” ในประเด็นนี้พบว่า ในปัจจุบันครัวเรือนในชุมชนมีน้ำเพื่อการอุปโภค และบริโภคเพียงพอ เพราะได้มีการต่อบ้านที่มีมิเตอร์น้ำ บ้านที่มีมิเตอร์ 1 หลังจะมีครัวเรือนในชุมชนที่จะไปขอต่อใช้งานประมาณ 40 หลังคาเรือน ซึ่งถ้าใช้งานพร้อมกันจะทำให้ น้ำไหลช้าลง น้ำดื่มก็มีเครื่องกรองน้ำ หรือซื้อน้ำโพลาลิตร เราไปขอมิเตอร์น้ำใช้เองจากทางการไม่ได้ เพราะว่าการที่จะขอต่อน้ำประปาได้นั้นต้องยินยอมจากเจ้าของที่ดินนั้นๆ เสียก่อน

(3) ครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้โดยมีมิเตอร์ติดตั้งไว้ประจำบ้านอย่างถูกต้อง ผลจากการทำ Focus Group ชาญชัย : “ไฟฟ้าต่อมาจากบ้านคนอื่น ค่าไฟฟ้าหน่วยละ 9 บาท ราคาแต่ละที่ไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับบ้านที่มีมิเตอร์ไฟฟ้าจะคิดในราคาใด มิเตอร์ติดให้ต่างหาก” บัวไข : “บางครั้งไฟฟ้านักถ้าใช้พร้อมกันหลายครอบครัว” ในประเด็นนี้พบว่า ในครัวเรือนมีไฟฟ้าใช้เพียงพอต่อความต้องการ แต่ไม่มีมิเตอร์ไฟฟ้าติดตั้งไว้ประจำบ้านอย่างถูกต้อง เพราะได้มีการต่อไฟฟ้าจากบ้านที่มีมิเตอร์ไฟฟ้า บ้านที่มีมิเตอร์ 1 หลังจะมีครัวเรือนในชุมชนที่จะไปขอต่อใช้งานประมาณ 40 หลังคาเรือน เราจะไปขอมิเตอร์ไฟฟ้าใช้เองจากทางการไม่ได้ เพราะการที่จะขอต่อไฟฟ้าได้นั้นจะต้องยินยอมจากเจ้าของที่ดินนั้นๆ แล้วเดี๋ยวนี้ หรือปัจจุบันได้มีหนังสือยกเลิกสัญญาเช่าพื้นที่ทั้งหมด

## 2. ด้านโอกาสเข้าถึงบริการสังคมพื้นฐานของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(4) สมาชิกในครัวเรือนตั้งแต่แรกเกิดถึง 15 ปีมีสูติบัตร หรือใบรับรองการเกิด ผลจากการทำ Focus Group อุดมพร : “คลอดบุตรที่โรงพยาบาลเขาจะออกไปสูติบัตรให้” ในประเด็นนี้พบว่า เด็กแรกเกิดในสมัยปัจจุบันมีสูติบัตรครบทุกคนเพราะว่าจะไปคลอดบุตรที่โรงพยาบาลหรือสถานพยาบาลจะได้รับใบเกิดครบทุกคน

(5) สมาชิกในครัวเรือนของท่านที่มีอายุระหว่าง 15-70 ปีมีบัตรประจำตัวประชาชน ผลจากการทำ Focus Group Group อุดมพร : “มีบัตรประจำตัวประชาชน” ในประเด็นนี้พบว่า อายุระหว่าง 15-70 ปี มีบัตรประจำตัวประชาชน ครบทุกคนเพราะว่าจะไปขอมีบัตรประจำตัวประชาชนที่อำเภอ หรือที่จังหวัดของตนที่อาศัยอยู่เดิม แล้วปัจจุบันนี้สามารถต่ออายุบัตรประจำตัวประชาชนได้ทุกอำเภอ หรือจังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน

### 3. ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต และทรัพย์สินของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(6) ในรอบปีที่ผ่านมามีสมาชิกในครัวเรือนถูกผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สินหรือไม่ ผลจากการทำ Focus Group ชาญชัย : “ขโมยและยาเสพติดไม่ค่อยมีแต่สมัยก่อนก็มีเพราะมียาเสพติด” ในประเด็นนี้พบว่า สมาชิกในครัวเรือนไม่ค่อยมีผู้ร้ายคุกคามชีวิต และทรัพย์สิน หรือมีก็น้อย เพราะว่าในชุมชนไม่มีคนติดยาเสพติด มีลักเล็กขโมยน้อยเท่านั้น แต่สมัยก่อนก็มีเพราะมียาเสพติดเช่น ยาม้าหรือยาบ้าระบาดแต่ตอนนี้ไม่มีแล้ว

(7) สมาชิกในครัวเรือนเคยรับการฝึกอบรม ในด้านการป้องกัน และบรรเทาสาธารณภัย ผลจากการทำ Focus Group ชาว : “การอบรมบรรเทาสาธารณภัยไม่มีเพราะว่าเป็นพื้นที่ไม่ถูกต้องทางกฎหมาย แต่สามีเคยไปฝึกอบรมจากที่อื่น” ในประเด็นนี้พบว่า การอบรมบรรเทาสาธารณภัยไม่มีราชการมาติดต่อเพราะว่าเป็นพื้นที่ไม่ถูกต้องทางกฎหมาย แต่ก็มีความหวังว่าครัวเรือนอบรมบรรเทาสาธารณภัยมาจากที่อื่นแต่ก็ไม่ได้นำมาเผยแพร่ หรือให้ความรู้ใดๆ เลย

### 4. ด้านสามารถควบคุมช่วงเวลา และจำนวนการมีบุตรได้ตามต้องการของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(8) ในสภาพเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบันคู่สมรสควรมีบุตรไม่เกิน 2 คน และควรเว้นระยะการมีบุตร โดยใช้วิธีการคุมกำเนิด ผลจากการทำ Focus Group ชาญชัย : “มีลูก 2 คนก็ลำบากแล้ว” ในประเด็นนี้พบว่า จำนวนของการมีบุตรของครัวเรือนในชุมชนแออัดเห็นว่ามีลูกแค่ 2 คน ก็ลำบากแล้วถ้ามีมากกว่านี้ก็อดตายกันแน่เลยเพราะในสภาพเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบัน ตัวเราเองยังอดๆ ยากๆ จะแยะอยู่แล้วเอาตัวยังไม่รอด

### 5. ด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความเป็นอยู่ และการกำหนดวิถีชีวิตของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(9) ครัวเรือนในชุมชนร่วมกันบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่รัฐและชุมชนสร้างขึ้น ผลจากการทำ Focus Group ชาญชัย : “ชุมชนสร้างขึ้นก็เห็นจะมีศูนย์รับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนก่อนวัยเรียนของชุมชนแออัดเสียใหญ่ สนับสนุนโดยมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม” ในประเด็นนี้พบว่า ภายในชุมชนซอยเสียใหญ่ของเรามีสมบัติที่รัฐ และชุมชนสร้างขึ้นก็เห็นจะมีศูนย์รับเลี้ยงเด็กและโรงเรียนก่อนวัยเรียนของชุมชนแออัดเสียใหญ่ สนับสนุนโดยมูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ชาวชุมชนเสียใหญ่อุทิศบางส่วนเท่านั้นที่ช่วยกัน ร่วมใจกันบำรุงรักษาเพราะมีความสำคัญกับบุตรหลานของเขาเองและบุตรหลานภายในชุมชนนี้มาก นอกจากนี้เด็กยังได้รับโอกาสต่างๆ เช่นกับเด็กในวัยเดียวกันที่เป็นบุตรหลานของกลุ่มชนชั้นอื่นๆ ด้วยถึงแม้จะมีความแตกต่างด้านคุณภาพของบริการก็ตามแต่เด็กที่มาใช้บริการที่ศูนย์ฯ ก็จะได้รับบริการกระตุ้นให้มีการพัฒนาตามวัย

ได้ดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่ ซึ่งก็เป็นคนในชุมชนเองซึ่งมีจิตใจและมีความตั้งใจที่จะทำงาน  
ด้านนี้ นอกจากนี้เด็กยังได้รับอาหารเสริมต่างๆ จากศูนย์ฯ ด้วย

(10) ในวันหยุด และวันสำคัญทางประเพณี เช่นวันลอยกระทง วันสงกรานต์ วัน  
ขึ้นปีใหม่สมาชิกในครัวเรือน มีส่วนร่วมในการทำนุบำรุงและส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี ผลจาก  
การทำ Focus Group ชาญชัย : “วันสำคัญต่างๆขึ้นอยู่กับชุมชนจะจัดกันหรือเปล่าเพราะมี  
ปัญหาเรื่องเงิน” บุญสืบ : “งานเทศกาลจะมีส่วนราชการโดยทางชุมชนเป็นผู้เชิญ การจัดงาน  
โดยการเรียไรจากสมาคมต่างๆ” ในประเด็นนี้พบว่า สมาชิกในครัวเรือนมีส่วนร่วมในการทำนุ  
บำรุง และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี แต่ก็ขึ้นอยู่กับชุมชนจะจัดกันหรือเปล่า เพราะมีปัญหา  
เรื่องเงิน ถ้าชุมชนจัดทำงานนั้นๆ ก็จะมีส่วนราชการและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วยโดยทาง  
คณะกรรมการชุมชนเลขาธิการเป็นผู้เชิญ การจัดงานโดยการไปเรียไรจากสมาคมต่างๆ

(11) ในการเลือกตั้งต่างๆ เช่น สส., ผู้ว่ากรม., สก., สข., กำนัน, ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ  
ท่านไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ผลจากการทำ Focus Group ชาญชัย : “ไปตามระเบียบ ไปทุกครั้ง  
” ชาว : “ไม่ค่อยไปเพราะไม่มีเวลาว่างบ้านอยู่ไกลจังหวัดขอนแก่น” ในประเด็นนี้พบว่า ในการ  
เลือกตั้งต่างๆ ส่วนใหญ่นั้นจะไปตามระเบียบแล้วก็ไปทุกครั้งไม่เคยขาด ให้ความสำคัญกับการ  
เลือกตั้ง เพราะว่าเราจะเลือกคนดีๆ เข้าไปทำงานเพื่อไปพัฒนาประเทศ และมีสมาชิกบางคน  
ส่วนน้อยเคยไป แต่ไม่ค่อยบ่อยนัก เพราะว่าไม่ว่าง บ้านอยู่ไกล

## 6. ด้านการพัฒนาจิตใจให้ดีขึ้นของครัวเรือนในชุมชนแออัด

(12) ดื่มน้ำ ผลจากการทำ Focus Group บุญสืบ : “เลิกกินเพราะไม่สบายแต่ก็  
กินในงานสังคม” ชาว : “สามีกินเบียร์วันละกระป๋องกินเพราะว่าเหนื่อยงาน สามีกินคนเดียว”  
ในประเด็นนี้พบว่า สมาชิกในครัวเรือนที่ดื่มเหล้ามานานๆ ครั้ง เพราะเป็นโรคกระเพาะ เลิกทาน  
เหล้าแล้วแต่ก็กินเพราะว่าสังคมกินน้อย และผสมบางๆ ไม่ดื่มเหล้า แต่สามีดื่มเบียร์วันละ  
กระป๋อง กินเพราะว่าเหนื่อยงาน สามีกินคนเดียว ในบางส่วนดื่มเบียร์นานๆ ครั้งดื่มในงานสังคม

(13) เครื่องดื่มชูกำลัง เช่นลิโพ กระทิงแดง ฯลฯ ผลจากการทำ Focus Group  
ชาญชัย : “ไม่ค่อยดื่มเป็นโรคกระเพาะ” บัวไข : “กินกาแฟไม่กินแล้วว่าง กินทุก 2-3 ชั่วโมง”  
ในประเด็นนี้พบว่า ดื่มเครื่องดื่มชูกำลังบ้าง แต่ก็กินกาแฟ ทุก 2-3 ชั่วโมง

(14) การพนัน ผลจากการทำ Focus Group อุดมพร : “มีการเล่นนิดหน่อย เวลา  
เสาร์และอาทิตย์เล่นกันในหมู่บ้าน” บุญสืบ : “เล่นแต่หวยไม่เล่นการพนัน” ในประเด็นนี้  
พบว่า มีการเล่นการพนันบ้าง เวลาเสาร์-อาทิตย์ เล่นกับญาติพี่น้องเพื่อความสนุกสนานและ  
เป็นการใช้เวลาว่าง บ้างก็ไม่เล่นเบื่อบ่อยมากและไม่มีเวลาเล่น ไม่ชอบ แล้วยังมีการเล่นแต่หวย  
ทั้งบนดิน และใต้ดิน